



AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

~~Do użytku służbowego~~

Egz. nr ...

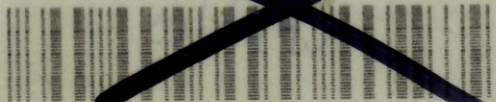
Ppłk dypl. Stanisław KORZENIOWSKI

MASKOWANIE I ZASKOCZENIE W WALCE I OPERACJI

Wykład

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej

S/1145

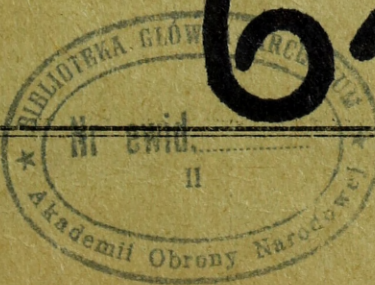


05-001459-003-0

61247

WARSZAWA

1990



AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

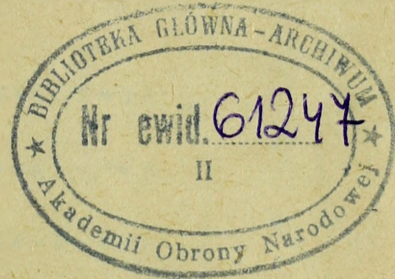
WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

ZATWIERDZAM

SZEF
KATEDRY TAKTYKI OGÓLNEJ

płk dypl. Witold WÓJCIK

~~XXXXXXXXXXXX~~
Egz.nr
.....



Ppłk dypl. Stanisław KORZENIOWSKI

MASKOWANIE I ZASKOCZENIE W WALCE I OPERACJI

W y k ł a d



W A R S Z A W A

Wrzesień

1990

SPIS TRESCI

	Strona
W S T Ę P	3
1. Maskowanie w walce i operacji	5
2. Zaskoczenie w walce i operacji	8
3. Zakonczenie	11
LITERATURA	12

W S T Ę P

Niniejszy wykład poświęcony jest maskowaniu i zaskoczeniu zarówno w walce jak i operacji. Oba te pojęcia wzajemnie się uzupełniają i przenikają, zaskoczenie jest jedną z zasad walki i trudno o nim mówić jeśli nie jest integralnie związane z maskowaniem. Wynika to w zasadniczej mierze ze ścisłej zależności, która występuje pomiędzy maskowaniem a zaskoczeniem. Potwierdza to w całej rozciągłości praktyka wojenna. Wiele jest przykładów /o których będzie mowa w dalszej części wykładu/ skutecznego zaskoczenia przeciwnika, w wyniku umiejętnie zrealizowanych przedsięwzięć i działań maskujących, zarówno z okresu drugiej wojny światowej jak i konfliktów lokalnych w Azji Południowo-Wschodniej i na Bliskim Wschodzie.

Mówimy i piszemy maskowanie, zaskoczenie często nie zdając sobie sprawy jak wiele czynności, przedsięwzięć planistycznych i organizacyjnych należy wykonać.

Aby w pełni zrozumieć ogrom przedsięwzięć związanych z maskowaniem i zaskoczeniem przedstawię /zdefiniuję/ obydwie te pojęcia.

Maskowanie to rodzaj zabezpieczenia działań bojowych /operacyjnych/ obejmujący przedsięwzięcia podejmowane dla ukrycia sił i środków przed rozpoznaniem przeciwnika, wprowadzenie go w błąd odnośnie do położenia wojsk własnych i prowadzonych przez nie działań bojowych, utrudniania mu skutecznego oddziaływania ogniem i podejmowania prawidłowych decyzji.

Maskowanie zapewnia się głównie przez szerokie zastosowanie technicznych środków maskowania, właściwe wykorzystanie maskujących właściwości terenu, zachowanie tajemnicy działań, ścisłe przestrzeganie zasad tajnego dowodzenia x/.

Regulamin walki podobnie definiuje maskowanie jednak znacznie je zawężając. Najbardziej trafna zawarta jest w rozprawie doktorskiej płk PUSZCZYŃSKIEGO /nr bibl. 02123/, a mianowicie: "maskowanie stanowi zespół przedsięwzięć i działań wojsk realizowanych w celu dezorganizowania i zwalczania urządzeń oraz systemów rozpoznawczych przeciwnika, we wszystkich możliwych obszarach ich funkcjonowania, ukrycia rzeczywistych zamiarów, składu i rozmieszczenia wojsk własnych uzbrojenia, sprzętu technicznego i obiektów zaplecza, a także ukierunkowanego wprowadzania przeciwnika w błąd".

x/ Leksykon wiedzy wojskowej, Warszawa 1979, s. 215

Nierozdzielnie z maskowaniem związane jest zaskoczenie. Jest ono jedną z zasad sztuki wojennej /strategii, sztuki operacyjnej i taktyki/ - polega na nieoczekiwanym, nagłym i gwałtownym działaniu, w wyniku którego wojska przeciwnika zostaną pozbawione na pewien czas możliwości prowadzenia walki. ^{roznica} /*Skutecznego operacyjnego przeciwdziałania.*

Celem zaskoczenia jest sparaliżowanie woli działania przeciwnika, pozbawienie go zdolności bojowej do stawiania oporu podczas osiągnięcia celu walki i wykonywania zadań bojowych przez własne wojska, nawet w warunkach przewagi liczebnej przeciwnika.

Zaskoczenie osiąga się przez: utrzymanie w tajemnicy zamiaru walki i skryte do niej przygotowanie; nieoczekiwane użycie różnych środków rażenia; zręczny manewr, wykonanie uderzenia tam gdzie przeciwnik go nie oczekuje, stosowanie forteli wojennych; szybkie rozwinięcie powodzenia oraz użycie nie znanych przeciwnikowi sposobów i nowych środków walki; umiejętne maskowanie i przeciwdziałanie rozpoznaniu; bezwzględne przestrzeganie wymagań tajnego dowodzenia wojskami i bezpieczeństwa łączności; wykorzystanie w jak największym stopniu naturalnych warunków terenowych i ograniczonej widoczności. Podstawowym kryterium zaskoczenia jest prostota oraz nieszablonowość zamierzeń i działań x/.

x/ Regulamin walki wojsk lądowych RP, część I, s. 26

1. Maskowanie w walce i operacji

Jak już wcześniej nadmieniono maskowanie jest rodzajem bojowego i operacyjnego zabezpieczenia działań wojsk. Ze względu na zakres zadań i celów oraz charakter przedsięwzięć organizacyjnych i wykonywanych maskowanie dzieli się na operacyjne i bezpośrednie.

Maskowanie operacyjne obejmuje skoordynowane działania mające na celu ukrycie przygotowania do operacji i wprowadzenia w błąd przeciwnika co do zamiaru operacji, sposobu jej realizacji oraz ugrupowania operacyjnego, a także ukrycie opłaczalnych celów dla uderzeń jądrowych, w tym systemów kierowania i dowodzenia rozwiniętych na obszarze kraju oraz charakteru działania wojsk obrony terytorium kraju i skierowanie jego uwagi na przedsięwzięcia i obiekty drugorzędne lub pozorowane. Maskowanie operacyjne dzieli się na: dezinformowanie, pozorowanie i ukrywanie.

Wielce pouczającym przykładem w tym zakresie może być operacja "Overlord" - wysadzenie desantu na kontynent europejski w czerwcu 1944 r. Ze względu na ogrom przedsięwzięć i niemożność ukrycia przed rozpoznaniem niemieckim przygotowań do tej operacji, głównym celem maskowania było wprowadzenie Niemców w błąd co do terminu i rejonu desantowania, przekonanie dowództwa niemieckiego o tym, że nastąpi ono na kierunku Pas de Calais, a nie - jak faktycznie planowano - w Normandii. O sugestywności przedsięwzięć maskowania świadczy fakt, że w ciągu pierwszych tygodni operacji w Normandii dowództwo niemieckie trzymało w rejonie Pas de Calais osiemnaście dywizji, podczas gdy powodzenie operacji "Overlord" w poważnym stopniu zależało od tego, czy Niemcy przerzucą swoje odwody z rejonu Cieśniny Kaletańskiej do Normandii.

Maskowanie operacyjne jest nierozdzielnie związane z maskowaniem bezpośrednim. Oba te rodzaje maskowania wzajemnie się warunkują i uzupełniają - stąd maskowanie bezpośrednie obejmuje wszystkie czynności zmierzające do ukrycia lub zmiany wyglądu zewnętrznego pojedynczych i zespołowych obiektów, urządzeń sprzętu, uzbrojenia i ludzi przy pomocy środków podręcznych lub etatowych w ramach inżynierskiego zabezpieczenia działań wojsk, jest ono realizowane stale i wszędzie bez specjalnych rozkazów i zarządzeń.

Za bezpośrednie maskowanie pododdziału, oddziału, związku taktycznego i poszczególnych elementów ugrupowania bojowego i operacyjnego - są odpowiedzialni dowódcy i sztaby poszczególnych szczebli dowodzenia. Również w tym maskowaniu mogą wystąpić trzy rodzaje maskowania,

o których mówiliśmy wcześniej, (jednak do realizacji zadań maskowania bezpośredniego typowe jest ukrywanie.)

Zanim wyjaśnię na czym polegają poszczególne rodzaje rozpoznania chciałby (podkreślić podstawowe zasady maskowania, którymi są: aktywność, wiarygodność, ciągłość i niepowtarzalność.

Aktywność maskowania osiąga się przez uporczywe narzucanie przeciwnikowi nieprawdziwego obrazu zamierzeń dowództwa, stanu i rozmieszczenia obiektów oraz działania własnych wojsk.

Wiarygodność w maskowaniu osiąga się przez prawdopodobieństwo i zgodność realizowanych przedsięwzięć lub prowadzonych działań z rzeczywistymi działaniami wojsk, stosownie do sytuacji z uwzględnieniem realnych możliwości wszystkich rodzajów rozpoznania przeciwnika.

Ciągłość maskowania osiąga się przez wykonywanie zadań maskowania w każdych warunkach, podczas przegrupowania oraz w rejonach rozmieszczenia oddziałów /pododdziałów/.

Niepowtarzalność maskowania polega na wykluczeniu szablonu w organizowaniu i realizowaniu przedsięwzięć maskowania oraz stosowanie nowych sposobów i środków. Dużą rolę odgrywa prostota zamierzeń, wykonawstwa i działań.)

Wracając do rodzajów maskowania lub jak to ujmują regulamin walki - sposobów maskowania, przypominać, iż poszczególne rodzaje występują zarówno w maskowaniu operacyjnym jak również w maskowaniu bezpośrednim z jedną różnicą. W maskowaniu bezpośrednim dodatkowo występują jako odrębny rodzaj /sposób/ działania demonstracyjne, które są integralną częścią pozorowania w maskowaniu operacyjnym.

W myśl regulaminu walki i instrukcji o maskowaniu wojsk dezinformowanie jest to celowe opracowywanie i rozpowszechnianie lub bezpośrednio przekazywanie rozpoznaniu przeciwnika mylnych wiadomości o stanie wojsk i ich zamierzeniach.

Ze względu na rodzaj kanału dezinformacyjnego rozróżnia się następujące sposoby dezinformowania: agenturalne, radioelektroniczne, prasowe i przez inspirację otoczenia.

Pozorowanie jest to celowe i zorganizowane działanie, manewr i inne przedsięwzięcia o charakterze taktycznym lub ruchowym, mające na celu wprowadzenie w błąd przeciwnika. Pozorowanie realizują faktyczne siły i środki przy wykorzystaniu makiet i innego sprzętu i materiałów pozorujących.

Ze względu na rodzaj sił i środków oraz charakter wykonywanych przedsięwzięć pozorowanie dzieli się na:

- działania demonstracyjne i manewr pozorny;
- pozorowanie /mylenie/ radioelektroniczne;
- budowa obiektów i rejonów pozornych.

Warto w tym miejscu kilka słów poświęcić działaniom demonstracyjnym. Polegają one na wprowadzaniu przeciwnika w błąd za pomocą rzeczywistych działań bojowych /przemieszczenia, zaśrodkowania oraz prowadzenia walki/ oddziałów i pododdziałów.

Działania demonstracyjne realizuje się przez:

- natarcie na drugorzędny kierunku w działaniach zaczepnych;
- kontratak, przeciwuderzenie na kierunku drugorzędny w działaniach obronnych;
- rozpoznanie walką i skupienie działalności organów rozpoznawczych na kierunkach drugorzędnych w różnych rodzajach działań bojowych;
- pozorne rozśrodkowanie lub zaśrodkowanie wojsk, przegrupowanie oraz organizację pozornych obiektów lub systemu obiektów o znaczeniu taktyczno-operacyjnym.

Ukrywanie jest to zespół przedsięwzięć i czynności organizacyjnych, mających na celu określenie zasad pracy urządzeń promieniujących energią elektromagnetyczną, zmianę wyglądu zewnętrznego lub maskowanie obiektów, sprzętu, uzbrojenia i ludzi przed rozpoznaniem przeciwnika. Ukrywanie stosuje się bez przerwy na wszystkich szczeblach organizacyjnych, bez specjalnych wytycznych przełożonego. Jest to nieodzowny warunek pomyselnego realizowania zadań pozorowania i dezinformowania.

Ukrywanie w zależności od cech charakterystycznych maskowanych obiektów /urządzeń, sprzętu itp./ oraz rodzaju użytych środków realizuje się następującymi sposobami:

- maskowanie radioelektroniczne;
- maskowanie cieplne i w podczerwieni;
- malowanie ochronne, deformujące i pozorujące;
- stosowanie dymów;
- stosowanie odbijaczy kątowych, tarcz ekranizujących, taśmy i makiet foliowanych itp.;
- zniekształcanie pojedynczych obiektów i systemu obiektów;
- stosowanie statowych i doraźnie wykonywanych siatek maskujących;
- dostosowanie obiektów, urządzeń itp. do otaczającego terenu lub wykorzystanie jego maskujących właściwości;
- stosowanie środków podręcznych.

Ciekawym przykładem w tym zakresie jest działanie Amerykanów po wylądowaniu w Normandii. W celu zmylenia co do kierunku przesuwania oddziałów, tworzyli tak zwane "dywizje kauczukowe"^{x/}, które najczęściej przetrzucano na kierunki drugorzędne.

2. Zaskoczenie w walce i operacji

W celu przypomnienia oficerom zasady zaskoczenia, przypomnę, iż polega ona na nieoczekiwanym, nagłym i gwałtownym działaniu. Najlepszy efekt zaskoczenia uzyskuje się dzięki łączeniu go z inicjatywą i zdecydowanym charakterem działań oraz odwagą. W zależności od skali /szczebla/ zastosowanych przedsięwzięć i osiągniętych rezultatów zaskoczenie może być strategiczne, operacyjne i taktyczne. Czas trwania zaskoczenia zależy od możliwości podjęcia przez stronę zaskoczoną skutecznego przeciwdziałania.

To związane ujęcie oddaje istotę zaskoczenia i jednocześnie wskazuje, że jego uzyskanie zależy przede wszystkim od umiejętności stosowania sztuki maskowania.

Zaskoczenie można rozpatrywać co do miejsca, czasu, siły uderzenia i osiągnięcia zamierzonych celów. Zaskoczenie osiąga się przez: stosowanie różnych skrycie realizowanych przedsięwzięć i sposobów przygotowania i prowadzenia walki i operacji; wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do rzeczywistych zamiarów i działań; zachowania w ścisłej tajemnicy planów przeprowadzenia walki/operacji/; zdecydowane działanie i mistrzowskie wykonanie manewru; nieoczekiwane zastosowanie nowych środków walki, a także nowych nieszablonowych sposobów prowadzenia walki /operacji/. Zaskoczenie wpływa paraliżująco na psychikę prowadzących walkę, powodując czasową ich niezdolność do jakiegokolwiek logicznego myślenia, lub zorganizowanego działania, a najczęściej wywołuje panikę i dezorganizację. Dlatego też skutki wywołane zaskoczeniem powinny być umiejętnie i szybko wykorzystane przez użycie realnej siły, aby uniemożliwić nieprzyjacielowi ochłonięcie z pierwszego wrażenia. Efektywnie wykorzystane skutki zaskoczenia mogą w sposób zdecydowany wpłynąć na przebieg i ostateczny wynik walki i operacji.

Zaskoczenie zapewnia na pewien czas osiągnięcie moralnej i materialnej przewagi nad przeciwnikiem w wyniku której mniejszymi liczebnie siłami uzyskuje się powodzenie nad zdecydowanie liczniejszymi siłami wroga^{xx/}.

x/ "Dywizje kauczukowe" - pododdziały maskownicze, mające w swoim wyposażeniu gumowe czołgi nadmuchiwane powietrzem.

xx/płk.Nożko, Założenia i zasady współczesnej sztuki operacyjnej.

I chociaż stanowi trudno wymierny czynnik, to jednak można go uwzględnić przy obliczaniu stosunku sił, zwłaszcza gdy w procesach decyzyjnych wykorzystuje się symulację komputerową. Na przykład badania doświadczeń drugiej wojny światowej i działań zbrojnych na Bliskim Wschodzie w latach 1967-1973 wskazują, że efekt zaskoczenia zwielokrotniał stosunek sił średnio o 1,8 do 1,9, a w niektórych wypadkach nawet kilkakrotnie.

Dlatego też planując zaskoczenie należy równocześnie przewidywać i planować wykorzystanie jego skutków do jak najszybszego osiągnięcia celu walki lub operacji kosztem minimalnych strat własnych. Bowiem czas odgrywa decydującą rolę w wykorzystaniu skutków zaskoczenia. Toteż szybkie, zdecydowane działanie wojsk nie tylko zapewni skuteczne wykorzystanie rezultatów zaskoczenia, lecz także umożliwi zwiększenie jego stopnia. Im szybciej stronie napadniętej uda się zorganizować przeciwdziałanie i ograniczyć skutki zaskoczenia, tym krótszy czas pozostaje na jego wykorzystanie. Z tego wynika, że im szybciej i wszechstronniej zostaną wykorzystane sprzyjające warunki stworzone przez zaskoczenie, tym dłużej będzie trwać jego oddziaływanie. Zatem czas działania odgrywa dla obu stron pierwszorzędą rolę, z tym jednak zastrzeżeniem, że wyłania się duża trudność w określeniu czasu trwania zaskoczenia zarówno dla zaskoczonego jak i zaskakującego. Dlatego też równocześnie z zamierzonym działaniem wojsk wykorzystujących skutki zaskoczenia, należy w sposób skuteczny oddziaływać na psychikę dowódców i żołnierzy nieprzyjaciela w celu:

- zwiększenia rozmiarów skutków zaskoczenia;
- jak najdłuższego utrzymania nieprzyjaciela w niepewności;
- wyolbrzymiania rzeczywistych sił i działań wojsk, wykorzystujących skutki zaskoczenia;
- wyolbrzymienia efektów zaskoczenia po stronie przeciwnika.

Rozpatrując problemy dotyczące zaskoczenia warto sięgnąć do przykładów z historii.

Początkowe sukcesy w drugiej wojnie światowej Niemcy uzyskali przede wszystkim dzięki zaskoczeniu. Podstawą każdego planu agresji było zaskoczenie, o czym świadczą liczne przykłady, np. napaść na Polskę, zajęcie Danii i Norwegii, a następnie Holandii, Belgii i Francji.

U podstaw uderzenia Japończyków na Pearl Harbour w 1941 r. również legło zaskoczenie. Jak uczy doświadczenie wojenne, zaskoczenie można uzyskać również w toku działań wojennych, najczęściej przesądzając tym losy operacji, bitwy lub walki. Przykładami mogą być: przeciwuderzenie Armii Radzieckiej pod Moskwą, nagłe uderzenie pod Stalingradem,

operacja białoruska, lądowanie aliantów w Normandii, przeciwnatarcie niemieckie w Ardenach i wiele innych.

Doświadczenia historii dowodzą, że w miarę doskonalenia środków walki i wzrostu możliwości techniczno-bojowych wojsk, zwłaszcza w zakresie uderzeń ogniowych i szybkości działania, wyniki zaskoczenia uzyskanego w chwili wybuchu wojny lub rozpoczęcia operacji wywierają coraz większy wpływ na kształtowanie się ogólnej sytuacji operacyjnej i strategicznej.

Powszechnie wiadomo, że wśród różnorodnych doktryn i założeń strategii wojennej nie ma takich, które nie są oparte na zaskoczeniu. Zaskoczenie było myślą przewodnią wszystkich koncepcji strategicznych zarówno lat pięćdziesiątych /strategia "atomowo-lotnicza", "druzgocąca", "błyskawiczna", "prewencyjna"/, jak i ostatnich /strategia "elastycznego reagowania", "zmasowanego odwetu", "pierwszego uderzenia", "wojen ograniczonych", "wysuniętej obrony", "głębokich uderzeń" i inne/. We współczesnych warunkach uzyskania zaskoczenia będzie jednak bez porównania trudniejsza niż w przeszłości.

Ze względu na znaczne trudności w przewidywaniu rozwoju sytuacji po uzyskaniu zaskoczenia wymagane jest szybkie uzyskiwanie informacji o zachowaniu się przeciwnika i jego przedsięwzięciach zmierzających do skutecznego przeciwdziałania.

Można wysunąć twierdzenie, że sprawna i zdecydowana działalność dowódcy i oficerów sztabu w zakresie przygotowania zaskoczenia oraz w zakresie wykorzystywania jego skutków będzie w dużym stopniu decydować o powodzeniu, o przekształcaniu czynnika zaskoczenia w materialną siłę przewagi nad nieprzyjacielem.

Należy dążyć do tego, aby w wyniku różnych zabiegów wprowadzających przeciwnika w błąd, zmuszać go do powzięcia takiej decyzji, która nie odpowiadałaby rzeczywistej sytuacji.

Stosując zasadę zaskoczenia należy równocześnie uwzględniać, że przeciwnik będzie czynił wszystko, aby również nas zaskoczyć. Dlatego też przygotowując zaskoczenie należy przewidywać możliwość jego uzyskania przez przeciwnika i szukać odpowiedzi na pytania: jak działać, aby nie dać się zaskoczyć? Podstawowym warunkiem uzyskania zaskoczenia jest zachowanie w tajemnicy przygotowywanych działań i związanych z nimi zamiarów, ich rozpoznanie będzie stanowić o zapobieżeniu uzyskaniu zaskoczenia przez przeciwnika.

Podstawowym wymaganiem w zakresie organizacji i wykonania wszelkich przedsięwzięć zmierzających do uzyskania zaskoczenia jest prostota - którą Napoleon podniósł do rangi jednej z zasad sztuki

wojennej i nieszablonowości. Przygotowanie zaskoczenia i zapewnienia warunków do jego wykorzystania wymagają wielkiej sprawności, konsekwencji i zdecydowania dowódców i sztabów, silnej woli oraz podjęcia określonego ryzyka operacyjno-taktycznego.

ZAKOŃCZENIE

Wykład ten miał na celu wskazanie znaczenia maskowania i zaskoczenia w walce i operacji. Chciałby podkreślić, iż bez umiejętnego maskowania wszelkimi dostępnymi siłami i środkami walczących wojsk nie ma mowy o uzyskaniu zaskoczenia nad przeciwnikiem w prowadzonych działaniach bojowych. Im ciekawsze, nowatorskie, nieszablonowe będzie maskowanie, tym pełniejsze i całkowicie niespodziewane będzie zaskoczenie.

Na zakończenie chciałbym przyponieć raz jeszcze wniosek, który przewinął się kilkakrotnie w ciągu wykładu, iż maskowanie i zaskoczenie wzajemnie się przenikają i warunkują.

O słuszności powyższego wniosku przekonuje bogata literatura tematu, do której studiowania zachęcam.

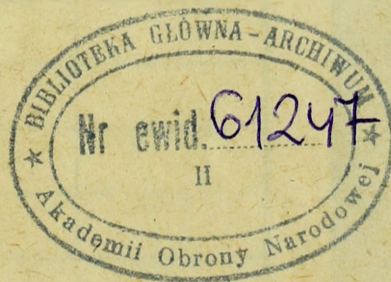
Uwaga! wykaz bibliografii do przestudiowania na następnej stronie, podać słuchaczom.

BIBLIOGRAFIA - jawna

1. Chocha B., Rozważania o taktyce, Warszawa 1982
2. Ejzenhauer D.D., Krucjata w Europie, Warszawa 1959
3. Kaczmarek J., Uderzenie i ogień, Warszawa 1973
4. Nożko K. Walka o przewagę, Warszawa 1985
5. Królikiewicz T., Maskowanie, Warszawa 1966
6. Leksykon wiedzy wojskowej, Warszawa 1979
7. MW 5/87

- niejawną

1. RWWL RP cz. I, nr bibl. PF 21910
2. Taktyka ogólna - podręcznik, nr bibl. PF 2654
3. Instrukcja o maskowaniu wojsk cz. II, nr 018289
cz.III, nr PF 18425
5. Myśl Wojskowa - tajna 3/78, 86
5. Rozprawa doktorska - Wybrane problemy maskowania, nr bibl. 02123
6. Rozprawa doktorska - Możliwości przygotowania i prowadzenia maskowania, nr bibl. PF 1410
7. Założenia i zasady sztuki operacyjnej, nr bibl. PF 434.



Wykonano w 5 egz.
egz.nr 1-5 - Bibl.Naukowa
Wyk.ppłk KORZENIOWSKI S
Druk TJ, dnia 1990.08.20

~~1458~~

